

Barbara Surdykowska

Biuro Ekspertki Komisji Krajowej NSZZ Solidarność
e-mail: b.surdykowska@solidarnosc.org.pl

ORCID: 0000-0003-4569-1274

DOI: 10.15290/mhi.2021.20.01.15

Ochrona interesów publicznych w Rozporządzeniu Rzym I w kontekście zróżnicowania standardów pracowniczych w UE

ABSTRAKT

Tekst odnosi się do pojęcia interesu publicznego zawartego w art. 9 Rozporządzenia Rzym I. Autorka stawia tezę, że w świetle procesów zachodzących na rynku pracy (takich jak digitalizacja rynku pracy i zatrudnienie przez platformy) oraz problemów z dookreśleniem zakresu dyrektywy o pracownikach delegowanych w kontekście kierowców transportu międzynarodowego może dojść do częstszego traktowania przez sądy przepisów z zakresu prawa pracy jako przepisów wymuszających swoje zastosowanie. Podstawowym celem tekstu jest zwrócenie uwagi, że potrzebne jest zwiększenie zainteresowania doktryny prawa pracy sferą potencjalnego zastosowania art. 9 Rzym I. W odniesieniu do kwestii pracowniczych pojawia się pytanie dotyczące obowiązującej w danym państwie płacy minimalnej w połączeniu z problematyką swobody świadczenia usług. Europejski Trybunał Sprawiedliwości odniósł się do problematyki zapewnienia godziwego wynagrodzenia pracowników jako ważnego elementu „nadrzędnego interesu ogólnego” uzasadniającego ograniczenie swobody świadczenia usług. W rozważaniach w orzeczeniu *Mazzoleni* równocześnie ETS podkreślił, że stosowanie płacy minimalnej państwa, w którym wykonywana jest usługa, może być nieproporcjonalnym obciążeniem, szczególnie w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo świadczące usługi położone jest na terytorium przygranicznym, a prace wykonywane w państwie przyjmującym mają charakter doraźny, krótki i w niepełnym wymiarze czasu pracy. Interesującym zagadnieniem jest „przełożenie” rozważań zawartych we wskazanym orzeczeniu na rodzące się zatrudnienie przez platformy internetowe. Pewnym tłem dla powyższych rozważań jest fakt,

że w literaturze prawa prywatnego międzynarodowego wśród przepisów wymuszających swoje zastosowanie wskazuje się najczęściej na przepisy antymonopolowe, z zakresu prawa dewizowego, dotyczące zakazu wwozu czy wywozu określonych towarów, ale, i to jest istotne z punktu widzenia tekstu, coraz częściej wskazuje się na przepisy oparte na prywatnoprawnej metodzie regulacji. W tekście pojawiają się także rozważania dotyczące rozumienia pojęcia „interes publiczny”.

ABSTRACT

Protection of Public Interests in the Rome I Regulation in the Context of the Diversity of Employee Standards in the EU

The paper refers to the concept of public interest contained in Art. 9 of the Rome I Regulation. The author argues that in the light of the processes taking place on the labor market (such as the digitization of the labor market and employment via platforms) and problems with defining the scope of the directive on posted workers in the context of drivers of international transport, courts may treat national regulations in the field of labor law as overriding mandatory provisions. The main goal of the paper is to draw attention to the need to increase the interest in the doctrine of labor law in the sphere of the potential application of Art. 9 Rome I. With regard to employment issues, a question arises regarding the minimum wage applicable in a given country in conjunction with the issue of the freedom to provide services. The European Court of Justice referred to the issue of ensuring fair remuneration of employees as an important element of the “overriding general interest” justifying the restriction of the freedom to provide services. In the deliberations in the *Mazzoleni* judgment, the ECJ also emphasized that the application of the minimum wage of the country in which the service is performed may be a disproportionate burden, especially in a situation where the enterprise providing the services is located in the border territory and the work performed in the host country is temporary, short and part-time. An interesting issue is the “translation” of the considerations contained in the aforementioned judgment into the emerging employment through internet platforms. Some background for the above considerations is the fact that in the literature of private international law, among the overriding mandatory provisions, the most frequently indicated are anti-monopoly provisions, in the field of foreign exchange law, regarding the prohibition of import or export of certain goods, but this is also important from the point of view of the paper, more and more often regulations based on a private-law method of regulation. The paper also includes considerations regarding the concept of “public interest”.

Słowa kluczowe: pracownik delegowany, przepisy wymuszające swoje zastosowanie, zmiany na rynku pracy, interes publiczny

Key words: posted worker, overriding mandatory provisions, changes in the labor market, public interest

Celem tekstu jest spojrzenie na art. 9 Rozporządzenia Rzym I, który zawiera tzw. przepisy wymuszające swoje zastosowanie w przypadku potrzeby ochrony interesów publicznych takich jak organizacja polityczna, społeczna lub gospodarcza¹. Wydaje się, że przepis ten w świetle zmian zachodzących na rynku pracy może być stosowany z większą częstotliwością.

Artykuł 9 Rzym I jest interesujący dla doktryny prawa pracy przede wszystkim w kontekście mobilności pracowników. Rozporządzenie Rzym I zawiera szczególne regulacje dotyczące prawa, któremu będzie podlegał stosunek pracy (zawarte są one w art. 8) i służą ochronie słabszej strony stosunku pracy. Rozporządzenie zawiera także szczególne normy dotyczące konsumentów (art. 6) jako strony słabszej. Niewątpliwie rolą art. 9 nie jest ochrona strony, która byłaby stroną słabszą, jest nią realizacja kluczowych interesów publicznych państwa. Jak wskazuje się w literaturze, niebezpieczeństwo zbiegu art. 8 i art. 9, przy założeniu ścisłej interpretacji art. 9 Rzym I jest w praktyce dość ograniczone. Artykuły 6 lub 8 nie powinny być automatycznie zastępowane przez art. 9 chociaż możliwości takiej nie należy definitywnie wykluczać². Wydaje się, że można obserwować zjawisko polegające na tym, że coraz częściej w literaturze stawia się pytanie o rolę przepisów wymuszających swoje zastosowanie jako narzędzie ochrony słabszej strony stosunku prawnego³.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych, Rzym I (Dz. Urz. UE 4.7. 2008, L 177/6 dalej: Rzym I) jest źródłem prawa prywatnego międzynarodowego, które stosuje się do zobowiązań umownych w sprawach cywilnych i handlowych powiązanych z prawem różnych państw członkowskich. Artykuł 9 Rozporządzenia Rzym I stanowi:

1. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie to przepisy, których przestrzeganie uważane jest przez państwo za tak istotny element ochrony jego interesów publicznych, takich jak organizacja polityczna, społeczna lub gospodarcza, że znajdują one zastosowanie do stanów faktycznych objętych ich zakresem bez względu na to, jakie prawo jest właściwe dla umowy zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.
2. Niniejsze rozporządzenie nie narusza stosowania przepisów wymuszających swoje zastosowanie przez państwa sądu orzekającego.
3. Można przyznać skuteczność przepisom wymuszającym swoje zastosowanie państwa, w którym ma nastąpić lub nastąpiło wykonanie zobowiązań wynikających z umowy, w zakresie, w jakim przepisy te powodują, że wykonanie umowy jest niezgodne z prawem. Rozważając przyznanie skuteczności takim przepisom, uwzględnia się ich charakter i cel oraz skutki ich zastosowania lub niezastosowania.

² M. Pazdan, *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, komentarz do art. 9 Rozporządzenia Rzym I, pkt 7, Warszawa 2018, <https://www.profinfo.pl/sklep/prawo-prywatne-miedzynarodowe-komentarz,84448.html>

³ Przykładowo: L.M. van Bochove, *Overriding Mandatory Rules as a Vehicle for Weaker Party Protection in European Private International Law*, "Erasmus Law Review" 2014, nr 3, http://www.erasmuslawreview.nl/tijdschrift/ELR/2014/3/ELR_2210-2671_2014_007_003_005 (31.01.2021); A.H. von Hoek, *Private International Law: An Appropriate Means to Regulate Transnational Employment in the European Union?*, "Erasmus Law Review" 2014, nr 3, http://www.erasmuslawreview.nl/tijdschrift/ELR/2014/3/ELR_2210-2671_2014_007_003_006 (31.01.2021).

Zapewne, gdyby tekst był pisany rok temu, podstawowym punktem odniesienia byłyby problematyka pracowników delegowanych oraz pracowników wysoce mobilnych, jakimi są kierowcy transportu międzynarodowego. W odniesieniu do tych dwóch grup rodzą się pytania związane ze sferą oddziaływania art. 9 Rzym I. Naturalnym kontekstem dotyczącym art. 9 Rzym I byłyby także problematyka płacy minimalnej wprowadzonej w państwie członkowskim, która ma oddziaływać na wszystkie osoby wykonujące pracę na terytorium danego państwa niezależnie od prawa, jakiemu ma podlegać umowa – jak to ma miejsce w niemieckiej regulacji dotyczącej MiLoGu (Mindestlohngesetz)⁴.

Drugim punktem odniesienia byłyby postępująca digitalizacja rynku pracy pozwalająca na wykonywanie coraz większej liczby zadań w pełni zdalnie. W sytuacji, gdy pracownik państwa X wykonuje (pozostając w tym państwie) zdalną pracę na rzecz pracodawcy (albo żeby rzecz jeszcze bardziej skomplikować na rzecz platformy internetowej) w państwie Y rodzi to określone wyzwania dla stosowania zarówno art. 8 jak i art. 9 Rzym I.

Powyższe kwestie zachowują dalej swoją aktualność. Równocześnie jednak pojawił się nowy czynnik, który będzie musiał być brany pod uwagę przy rozważaniach dotyczących przepisów wymuszających swoje zastosowanie, jakim jest epidemia COVID-19. Oczywiście w tym obszarze trudno jeszcze o jakieś „zakończone” przemyślenia. Jednak już widać, że państwa członkowskie chętniej niż to miało miejsce wcześniej wskazują na określone normy prawa publicznego jako przepisy wymuszające swoje zastosowanie. Autorka nie potrafi obecnie wskazać przykładu, który bezpośrednio dotyczyłby sfery pracy czy standardów socjalnych, można się jednak takich rozwiązań spodziewać⁵. COVID-19 (walka z epidemią i wychodzenia z niej) będzie mieć wpływ na to jak będzie postrzegana ochrona interesu publicznego, o której mowa w art. 9 Rzym I.

Tekst ten nie wyczerpie wzmiankowanej problematyki. Jego jedynym celem jest zasugerowanie, że warto byłoby zwiększyć zainteresowanie doktryny sferą potencjalnego zastosowania art. 9 Rzym I w kontekście, co oczywiste, transgranicznych stosunków pracy, ale i zmian zachodzących na rynku pracy (np. związanych z jego digitalizacją). Ten namysł powinien być zresztą szerszy zarówno

4 W kontekście problematyki minimalnego wynagrodzenia za pracę można także zwrócić uwagę na projekt Komisji Europejskiej z dnia 28 października 2020 r.: Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej COM (2020) 682 final.

5 E. Piovensani, *Italian Self-Proclaimed Overriding Mandatory Provisions to Fight Coronavirus*, <https://conflictflaws.net/2020/italian-self-proclaimed-overriding-mandatory-provisions-to-fight-coronavirus> (31.01.2021); G. Nardell QC, A. Parry, *Placing choice of law under lockdown: COVID-19 measures and overriding mandatory provisions*, <https://twentysex.com/placing-choice-of-law-under-lockdown-covid-19-measures-and-overriding-mandatory-provisions> (31.01.2021).

co do zastosowania „miecza”, do jakiego porównuje się art. 9 Rzym I, jak i „tarczy” w postaci art. 21 Rzym I⁶.

Klauzula „interesu publicznego”

W teorii prawa wskazuje się, że klauzula generalna jest konstrukcją normatywną. Klauzula interesu publicznego ma charakter generalnej klauzuli odsyłającej⁷. Wśród najczęściej występujących w polskich przepisach generalnych klauzul odsyłających można wskazać na: zasady współżycia społecznego, społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa, interes społeczny, interes publiczny, zasady sprawiedliwości społecznej, zasady (reguły) słuszności, dobre obyczaje, dobro dziecka, dobro rodziny⁸.

Należy podkreślić, że „interes publiczny nie ma generalnego wszechobjętego znaczenia opisowego, jego znaczenie opisowe związane jest z kontekstem społecznym i politycznym”⁹. Jak wskazuje się w literaturze, pojęcie interesu (w tym interesu publicznego) zajmuje ważne znaczenie w prawie i doktrynie. Wskazuje się, że nauka prawa zajmuje się przede wszystkim wyjaśnianiem jego roli w procesie stanowienia i stosowania prawa¹⁰.

Klauzula interesu publicznego związana jest przede wszystkim z prawem publicznym, głównie z prawem administracyjnym. Zawiera się w tej klauzuli dyrektywa kierowana do organów administracji publicznej, które swoje zadania winny wykonywać w interesie publicznym¹¹. Jak wskazuje A. Żurawik – „ta kluczowa dla prawa publicznego klauzula była i jest przedmiotem refleksji i bardzo skrajnych ocen – uznaje się ją za kategorię normatywną, bądź traktuje jako

⁶ W polskiej literaturze podstawowym punktem odniesienia jest monografia W. Kurowskiego, *Stosunki pracy wynikające z umowy w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2016. Autor wskazuje (s. 10), że można zarysować pewne obszary, które mają szczególne znaczenie dla ochrony porządku publicznego państwa, a zatem ingerencja przepisów wymuszających jest wielce prawdopodobna. Są to normy dotyczące: bezpieczeństwa publicznego, ochrony środowiska naturalnego, bezpieczeństwa i higieny pracy, szeroko rozumianego zdrowia powszechnego (w tym m.in. ochrona pracowników młodocianych i kobiet w ciąży, zapewnienie świadczeń chorobowych, które nie są uregulowane przepisami z zakresu ubezpieczeń społecznych), a także ochrona rynku pracy (kontrola zatrudniania, zabezpieczenie przed zwolnieniami grupowymi czy też pośrednictwo pracy).

⁷ L. Leszczyński, *Tworzenie generalnych klauzul odsyłających*, Lublin 2000, s. 17; idem, *Stosowanie generalnych klauzul odsyłających*, Kraków 2001, s. 21.

⁸ Przykładowo w kodeksie postępowania administracyjnego można znaleźć kilkanaście odesłań, wśród których najważniejsze znaczenie dla stosowania prawa administracyjnego ma konstrukcja z art. 7 k.p.a. odsyłająca organ administracji przy podejmowaniu decyzji do interesu społecznego i słusznego interesu obywateli.

⁹ J. Blicharz, *Kategoria interesu publicznego jako przedmiot działania administracji publicznej*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2004, t. 40, s. 39.

¹⁰ J. Lang, *Z rozważań nad pojęciem interesu w prawie administracyjnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 1997, t. 38, s. 127.

¹¹ E. Komierzyńska, M. Zdyb, *Klauzula interesu publicznego w działaniach administracji publicznej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 2016, t. 63, z. 2, s. 164.

kategorię polityczną, socjologiczną czy wszelką inną, byle nie normatywną, jako niedającą się prawnie kategoryzować¹².

Interes publiczny jako kluczowe pojęcie prawa administracyjnego „materializuje się w postaci klauzuli generalnej interesu publicznego”¹³. Jak wskazuje A. Wilczyńska, posłużenie się pojęciem o tak nieprecyzyjnej treści jest działaniem zmierzającym do osiągnięcia pewnych celów pragmatycznych, nie sposób bowiem przewidzieć wszystkich okoliczności konkretnej sytuacji w ulegającej ciągłym zmianom rzeczywistości¹⁴. W Konstytucji RP odniesienie do interesu publicznego znajduje się w kilku miejscach. Odniesienie to znajduje się w art. 1, który wskazuje, że Rzeczypospolita jest wspólnym dobrem wszystkich obywateli, art. 17 czy 22, a także art. 31 ust. 3¹⁵.

Pojęciem interesu publicznego posługuje się także prawo unijne. W Dyrektywie 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym odniesiono się do pojęcia „nadrzędnego interesu publicznego”. Definicja zawarta w dyrektywie powstała w nawiązaniu do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, przy czym zaznaczono, że samo pojęcie może podlegać dalszemu rozwojowi. Przyjęto, że „nadrzędny interes publiczny” – zgodnie z wykładnią ETS – obejmuje co najmniej następujące elementy: porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne, zdrowie publiczne, utrzymanie porządku społecznego, cele polityki społecznej, ochronę usługobiorców, ochronę konsumentów, ochronę pracowników, w tym zabezpieczenie społeczne pracowników, dobrostan zwierząt, utrzymanie stanu równowagi finansowej systemu zabezpieczenia społecznego, zapobieganie nadużyciom finansowym, zapobieganie nieuczciwej konkurencji, ochronę środowiska naturalnego i miejskiego, w tym zagospodarowanie przestrzenne miast i wsi, ochronę wierzycieli, zabezpieczenie rzetelnego wymiaru sprawiedliwości, bezpieczeństwo drogowe, ochronę praw własności intelektualnej, cele polityki kulturalnej, w tym zabezpieczenie swobody wyrażania różnych poglądów, w szczególności społecznych, kulturowych, religijnych i filozoficznych wartości społeczeństwa, potrzebę zapewnienia edukacji na wysokim poziomie, utrzymania różnicowania pracy oraz propagowanie języka narodowego, ochronę narodowego dziedzictwa historycznego i artystycznego oraz politykę weterynaryjną¹⁶.

¹² A. Żurawik, „Interes publiczny”, „interes społeczny”, „interes społecznie uzasadniony”. *Próba dookreślenia pojęć*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2013, nr 2, s. 57.

¹³ Idem, *Klauzula interesu publicznego w prawie gospodarczym krajowym i unijnym*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2012, nr 12, s. 24.

¹⁴ A. Wilczyńska, *Interes publiczny w prawie stanowionym i orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, nr 6, s. 48-55.

¹⁵ M. Zdyb, *Interes publiczny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Pojęcie interesu w naukach prawnych, prawie stanowionym i orzecznictwie sądowym Polski i Ukrainy*, red. A. Korybski, M.W. Kostyckij, L. Leszczyński, Lublin 2006, s. 206.

¹⁶ Pojęcie „nadrzędnego interesu publicznego” jest zawarte w art. 4 pkt 8 Dyrektywy.

Często klauzulę interesu publicznego utożsamia się z klauzulą interesu społecznego i przemyslenia dotyczące jednej z nich przenosi się automatycznie na drugą. Przykładowo A. Duda wskazuje, że w obecnej sytuacji polityczno-ustrojowej – tj. w państwie prawnym – pojęcie „interesu społecznego” i „interesu publicznego” są znaczeniowo tożsame i nie są równoznaczne z pojęciem „interesu państwa”¹⁷. Zdaniem A. Wilczyńskiej ogólnikowość pojęcia „interes publiczny” pozwala na umieszczenie go w procesie stanowienia i stosowania prawa w różnych kontekstach. Zdaniem autorki można wyróżnić dwie podstawowe grupy orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego odnoszących się do „interesu publicznego”:

- do pierwszej z nich należą te orzeczenia, w świetle których pojęcie „interes publiczny” pełni rolę samodzielnego kryterium kształtującego treść orzeczenia,
- do drugiej grupy należą wszelkie te orzeczenia, gdzie interes publiczny pozostaje w konflikcie z innym interesem. Może być to sytuacja konfliktu interesu publicznego z interesem indywidualnym, innym interesem publicznym, lokalnym interesem publicznym (lub konfliktem pomiędzy lokalnymi interesami publicznymi)¹⁸.

Powyższe, z natury rzeczy, bardzo skrótowe uwagi dotyczące odniesień w literaturze do pojęcia „interes publiczny” pokazują, zdaniem autorki:

- pewien zamęt w obszarze rozróżniania interesu społecznego i interesu publicznego,
- niewielką liczbę odniesień do prób konkretnego wskazania, które regulacje na danym etapie rozwoju społeczno-ekonomicznego RP mogą być uznane za wprowadzone w „interesie publicznym”.

Większość przykładów obecnych w literaturze dotyczy regulacji z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego. Brak takiej analizy przepisów z zakresu szeroko rozumianego prawa pracy czy polityki społecznej.

Prawo prywatne międzynarodowe (p.p.m.) – przepisy wymuszające swoje zastosowanie

Uwagi dotyczące celów prawa prywatnego międzynarodowego można rozpocząć od stwierdzenia J. Poczobuta, które sam autor uznaje za dość ogólne i dość oczywiste, że prawo prywatne międzynarodowe, jak wszystkie inne dziedziny prawa prywatnego, chroni interesy indywidualne zapewniając sprawiedliwość w stosunkach pomiędzy jednostkami¹⁹. Z funkcjonalnego punktu

¹⁷ A. Duda, *Interes prawny w polskim prawie administracyjnym*, Warszawa 2008, s. 24.

¹⁸ A. Wilczyńska, op. cit., s. 48-55.

¹⁹ J. Poczobut, *Interes w prawie prywatnym międzynarodowym. Zagadnienia węzłowe*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2019, t. 24, s. 7.

widzenia zapewnienie sprawiedliwości kolizyjno-prawnej poprzedza sprawiedliwe rozstrzygnięcie merytoryczne sprawy według systemu prawnego określonego państwa. Materialnoprawne interesy stron konkretnego stosunku prywatnoprawnego nie powinny być co do zasady uwzględniane przy określaniu prawa właściwego z tego względu, że interesy są zazwyczaj wzajemnie sprzeczne, ale przed wszystkim dlatego, że w interesie ogólnym leży stosowanie przy rozstrzygnięciu kolizji praw obiektywnych i powtarzalnych kryteriów oraz uwzględnianie jedynie stypizowanych interesów. Jednakże od początku XXI w. rośnie w siłę w prawie prywatnym międzynarodowym tendencja do ochrony prawnomaterialnych interesów niektórych kategorii osób, które są uznawane za słabszą stronę umownych stosunków zobowiązaniowych, w szczególności konsumentów i pracowników²⁰.

Dająca się dostrzec tendencja do coraz bardziej widocznego widzenia w p.p.m. wartości i interesów materialnoprawnych pozwala zauważyć, że następuje „symbioza” klasycznego podejścia do p.p.m. z uwzględnianiem aspektów sprawiedliwości materialnej²¹. Równocześnie wskazuje się w doktrynie p.p.m., że instytucja przepisów wymuszających stanowi przejaw metody, która w miejsce „ślepego” wskazania prawa właściwego proponuje proces wyważania interesów i wartości, by uzyskać pożądany interes materialnoprawny²².

Artykuł 9 Rzym I jest niejako „elementem” analizy funkcjonalnej w kontynentalnej zasadzie „skoku w ciemność” w prawie prywatnym międzynarodowym²³. Jak wiadomo kontynentalny model kolizyjnoprawny polega na tym, że prawo właściwe jest wyznaczone za pomocą łącznika bądź to subiektywnego (wybór prawa) bądź obiektywnego (treść miarodajnej normy kolizyjnej). Metoda analizy funkcjonalnej w prawie prywatnym międzynarodowym (dominująca przykładowo w USA) rozpoczyna się od zidentyfikowania konkurujących przepisów należących do różnych systemów prawnych. Następnie konieczne jest ustalenie racji i celów merytorycznych kryjących się za tymi przepisami (tzw. *polices*). Ostatni etap polega na określeniu interesu państwa (stanu) w prze-

²⁰ Przykładowo w Rozporządzeniu Rzym I nie tylko przewidziano dla umów z konsumentami właściwości prawa miejsca jego zwykłego pobytu, pod warunkiem spełnienia przez przedsiębiorcę określonych przesłanek (art. 6 ust. 1), ale również przyjęto, że dla umowy konsumenckiej spełniającej określone warunki strony mogą dokonać wyboru prawa właściwego, które nie może jednak prowadzić do pozbawienia konsumenta ochrony przyznanej mu na podstawie przepisów imperatywnych prawa państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu (art. 6 ust. 2).

²¹ M. Martinek, J. Poczobut, *Doświadczenia Niemiec i Szwajcarii w kodyfikacji prawa prywatnego międzynarodowego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2003, z. 4, s. 760-765.

²² Stanowisko Rzecznika generalnego M. Szpunara w opinii z 20 kwietnia 2016 r. do sprawy C-135/15 Grecja v. Grigorios Nikiforidis, pkt. 88 i 108. J. Boroń, M. Dąbroś, Z. Dziadek, *Metoda analizy funkcjonalnej – równoprawna metoda kolizyjna?*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2014, t. 15, s. 71-86.

²³ „Skok w ciemność” to wyrażenie używane przez M.A. Zachariasiewicz w: *Nowa ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym a małżeństwa i związki osób tej samej płci*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2012, t. 11, s. 74.

forsowaniu stosowania danego przepisu. Porównywanie interesów, wartości i celów stojących za kolidującymi normami prawnymi dokonywane jest zawsze z punktu widzenia wartości przyjmowanych w państwie *fori*. Oznacza to, że racje o charakterze podstawowym państwa siedziby sądu mają pierwszeństwo nawet w przypadku słabego związku sprawy z *legis fori*. Podobnie traktuje się jako mające pierwszeństwo wartości uniwersalne i ponadnarodowe²⁴.

Wśród przykładów przepisów wymuszających swoje zastosowanie wskazuje się najczęściej przepisy antymonopolowe, zakazy wywozu lub wwozu określonych towarów, przepisy nakładające embargo, przepisy z zakresu prawa dewizowego. Coraz częściej wskazuje się równocześnie na przepisy oparte na prywatnoprawnej metodzie regulacji²⁵.

Należy oczywiście cały czas pamiętać o treści motywu 37 Preambuły Rozporządzenia Rzym I – art. 9 ma charakter wyjątku i z definicji jako taki musi być interpretowany wąsko²⁶.

Jadwiga Pazdan wskazuje, że w odróżnieniu od przepisów bezwzględnie wiążących w sensie materialnym, wyznaczających granice autonomii woli stron jedynie w ramach danego krajowego porządku prawnego, przepisy wymuszające swoje zastosowanie autonomii takiej nie poddają się również na płaszczyźnie kolizyjnej²⁷.

Państwo może samo oznaczyć konkretny przepis, czy też grupę przepisów jako normy o charakterze wymuszającym swoje zastosowanie. Doktryna wskazuje, aby w celu oceny danej normy stwierdzić:

- co jest celem konkretnego przepisu oraz jaki jest przedmiot interesu chronionego przez konkretną normę,
- czy możliwe jest w nim zdefiniowanie interesu prawnego,
- czy w danym przypadku przez niezastosowanie takiej normy dojdzie do naruszenia określonego interesu²⁸.

²⁴ M.A. Zachariasiewicz, *Przepisy wymuszające swoje zastosowanie, podpunkt: Rodowód koncepcji przepisów wymuszających*, [w:] *System Prawa Prywatnego. Tom 20A. Prawo prywatne międzynarodowe*, red. M. Pazdan, Warszawa 2014, s. 444.

²⁵ Kwestii kontrowersyjnych jest oczywiście bardzo wiele. Liczne dyskusje dotyczyły wyroku TSUE C – 381/98 w sprawie Ingmar, gdzie uznano art. 17 i 18 dyrektywy nr 86/ 653 z dnia 18 grudnia 1986 r. za przepisy wymuszające swoje zastosowanie, porównaj: M. Sokołowski, *Dochodzenie świadczona wyrównawczego przez polskiego przedstawiciela handlowego od niemieckiego zleciodawcy*, „Przeгляд Prawa Handlowego” 2005, nr 9.

²⁶ Motyw 37 Preambuły Rozporządzenia Rzym I (Względy interesu publicznego uzasadniają przyznanie sądom państw członkowskich możliwości odwoływania się, w wyjątkowych okolicznościach, do stosowania wyjątków opartych na klauzuli porządku publicznego i przepisach wymuszających swoje zastosowanie. Pojęcie „przepisów wymuszających swoje zastosowanie” należy odróżnić od sformułowania „przepisy, których nie można wyłączyć w drodze umowy”, a wykładnia tego pojęcia powinna być bardziej restryktywna.

²⁷ J. Pazdan, *Rozporządzenie Rzym II...*, s. 23.

²⁸ A.J. Bělohávek, *Rozporządzenie Rzym I. Konwencja rzymska. Komentarz. Tom 2*, Warszawa 2010, s. 12.

Podstawową cechą przepisu wymuszającego swoje zastosowanie powinna być ochrona dobra publicznego lub interesu prawnego – przepis musi być na tyle decydujący, że ustawodawca krajowy niezależnie od prawa właściwego określonego na podstawie normy kolizyjnej, przyznaje mu międzynarodowy zakres obowiązywania (skuteczność międzynarodową)²⁹.

Jako przykład przepisów wymuszających swoje zastosowanie na gruncie prawa polskiego wskazuje się przepisy art. 359 §2 (1), § 2(2) i §2 (3) Kodeksu cywilnego odnoszące się do maksymalnej wysokości odsetek. Artykuł 359 §2(3) wskazuje na to bezpośrednio stanowiąc, że postanowienia umowne nie mogą wyłączyć ani ograniczyć przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego.

Jakie postanowienia zawarte w prawie pracy mogą być przez sady uznane za przepisy wymuszające swoje zastosowanie? W grę wchodzi niewątpliwie normy dotyczące prawa do wynagrodzenia minimalnego o charakterze powszechnym lub sektorowym.

W odniesieniu do kwestii pracowniczych pojawia się w tym kontekście pytanie dotyczące obowiązującej w danym państwie płacy minimalnej (powszechnej lub w danym sektorze) w połączeniu z problematyką swobody świadczenia usług. Europejski Trybunał Sprawiedliwości odniósł się do zapewnienia godziwego wynagrodzenia pracowników jako ważnego elementu „nadrzędnego interesu ogólnego” uzasadniającego ograniczenie swobody świadczenia usług. Zasady dotyczące testu proporcjonalności wskazanego w tym zakresie znajdujemy w orzeczeniu *Mazzoleni*³⁰. Trybunał jednoznacznie potwierdzał, że prawo wspólnotowe (obecnie unijne) nie zabrania państwom członkowskim ustanawiania w swoim prawie krajowym płacy minimalnej w stosunku do każdej osoby, która jest zatrudniona nawet czasowo na ich terytorium³¹. Trybunał odwołuje się w tym miejscu do wcześniejszych orzeczeń w sprawach: *Seco* paragraf 14, *Guiot* paragraf 12 oraz sprawa *Arbelad* paragraf 41. Trybunał równocześnie podkreśla, że w zależności od konkretnych okoliczności zakładany cel (ochrona praw pracowników poprzez ustanowienie płacy minimalnej) może nie być ani pożądany, ani proporcjonalny³². Należy brać pod uwagę czas trwania świadczenia usługi i stopień powiązania pracownika z „centrum operacyjnym” pracodawcy w państwie, w którym ma on siedzibę³³. Należy także wziąć pod uwagę wysokość wynagrodzenia i składek na ubezpieczenie społeczne³⁴. Trybunał zwracał uwagę, że stosowanie płacy minimalnej państwa, w którym wykonywana jest usługa

²⁹ Ibidem, s. 37.

³⁰ Wyrok ETS z 15 marca 2001 r. w sprawie *André Mazzoleni i Inter Sureveillance Assistance SARL*, C-165/98.

³¹ Sprawa *Mazzoleni* paragraf 28.

³² Sprawa *Mazzoleni* paragraf 30.

³³ Sprawa *Mazzoleni* paragraf 38.

³⁴ Sprawa *Mazzoleni* paragraf 39.

może być nieproporcjonalnym obciążeniem szczególnie w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo świadczące usługi położone jest na terytorium przygranicznym a prace wykonywane w państwie przyjmującym mają charakter doraźny, krótki i w niepełnym wymiarze czasu pracy³⁵.

Podstawowe pytanie, jakie się rodzi to, jakie inne regulacje prawa pracy (poza kwestią związaną z wynagrodzeniem) mogą być uznane za na tyle doniosłe, aby stwierdzić, że mamy do czynienia z przepisami wymuszającymi swoje zastosowanie? W nielicznych odniesieniach w literaturze do tego pytania wskazuje się na przepisy związane z ochroną macierzyństwa. Pytanie, które można postawić to: czy w świetle przemian prawa pracy (np. zwiększenia znaczenia zabezpieczenia prawa do godzenia życia osobistego z życiem zawodowym czy prawa do gwarancji rozwoju zawodowego) i zachodzących zmian społecznych (które w ocenie autorki wydają się warunkować pojęcie „interesu publicznego”) można wskazać na jeszcze inne obszary?

W tle uwag dotyczących przepisów wymuszających swoje zastosowanie warto przypomnieć art. 21 Rzym I dotyczący klauzuli porządku publicznego³⁶. Klauzula porządku publicznego, jak każda klauzula generalna, jest niedookreślona. Rolą sądu jest jej doprecyzowanie. Zasadniczym skutkiem zastosowania klauzuli *ordre public* będzie odmówienie zastosowania obcego przepisu przez sąd. Nie oznacza to całkowitego wyłączenia zastosowania obcego prawa tylko konkretnej normy prawnej³⁷. Rozporządzenie nie stanowi o wspólnotowym, czy też unijnym porządku publicznym. Jak wskazuje A.J. Bělohávek pojęcie porządku publicznego na poziomie krajowym wystarcza do ochrony praw osób fizycznych i dlatego nie trzeba wprowadzać specyficznego europejskiego porządku publicznego³⁸.

Równocześnie pojęcie oraz granice klauzuli porządku publicznego podlegają kontroli TSUE. Jak wskazał ETS w wyroku z 28 marca 2000 w sprawie C-7/98³⁹ „o ile ETS jest niewłaściwy, aby definiować porządek publiczny państwa objętego umową, o tyle jest uprawniony do kontrolowania granic, w ramach których sąd państwa objętego umową może zastosować regulę, wedle której odmawia uznania orzeczenia sądu państwa objętego umową”⁴⁰. Według orzeczenia ETS

35 Sprawa *Mazzoleni* paragraf 41.

36 Artykuł 21 Rozporządzenia Rzym I stanowi: Stosowanie przepisów prawa, wskazanego jako właściwe przez niniejsze rozporządzenie, może zostać wyłączone jedynie wówczas, gdy takie stosowanie jest w sposób oczywisty niezgodne z porządkiem publicznym państwa siedziby sądu.

37 M. Pazdan, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Warszawa 2012, s. 79-80.

38 A.J. Bělohávek, *Rozporządzenie Rzym I. Konwencja rzymska. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2010, s. 465.

39 Wyrok ETS z 28 marca 2000 r. w sprawie *Dieter Krombach v. Andre Bamberski*, C-7/98.

40 Jak podkreśla SN celem zastosowania klauzuli porządku publicznego nie jest ochrona konkretnego interesu strony, której dotyczy wyrok zagranicznego sądu, ale ochrona porządku prawnego państwa (wyrok SN z dnia 9 grudnia 2010 r., IV CSK 224/ 2010, OSNCP 2011, nr 9, poz. 101).

klauzulę porządku należy stosować tylko w przypadkach wyjątkowych⁴¹. Nie wystarczy, aby ogólnie powołać się na sam porządek publiczny – konieczne jest stwierdzenie konkretnej treści określonej zasady⁴².

Kilka ścieżek, które mogą prowadzić do częstszego stosowania art. 9 Rzym I

W ocenie autorki można zauważyć kilka rozwijających się procesów, które mają charakter „ścieżek” mogących prowadzić do tego, że państwa członkowskie będą określać swoje przepisy związane ze standardami pracy jako przepisy wymuszające zastosowanie lub sądy będą je jako takie postrzegać. Pierwszą ścieżkę wytycza wzrastające napięcie między państwami członkowskimi dotyczące branży samochodowego transportu międzynarodowego. Jest ono związane z dyskursem, który w skrócie możemy określić jako dyskurs „dumpingu socjalnego” i niekoniecznie zostanie to „rozładowane” przez stopniowe wchodzenie w życie przepisów unijnego Pakietu Mobilności. Sytuacja wygląda następująco. Narasta problem praktycznego nieobjęcia wysoce mobilnych pracowników, jakimi są kierowcy transportu międzynarodowego, przepisami dotyczącymi pracowników delegowanych. Przez ostatnie lata toczyły się procesy legislacyjne dotyczące Pakietu Mobilności, którego jednym z celów było dookreślenie, w jakich okolicznościach kierowcy międzynarodowi będą podlegać pod zapisy dyrektywy o pracownikach delegowanych zgodnych z jej treścią wynikającą ze zmian legislacyjnych w postaci Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2018/957/EU z 28 czerwca 2018 r. zmieniającą Dyrektywę 96/71/WE dotyczącą delegowania pracowników w ramach świadczenia usług⁴³. Nerozwiany jest jednak problem, w jakim zakresie kierowcy transportu międzynarodowego podlegają pierwotnym zapisom dyrektywy. Wyrazem braku jasności co do zasad stosowania prawa jest pytanie prejudycjalne sądu holenderskiego do TSUE (sprawa C-815/18), w której to sprawie dysponujemy Opinią Rzecznika Generalnego Michala Bobeka z 30 kwietnia 2020 r. W sprawie tej sąd holenderski stawia m.in. pytanie: Czy Dyrektywę 96/71 należy interpretować w ten sposób, że ma ona również zastosowanie do pracownika, który

⁴¹ Wyrok ETS z 4 lutego 1988 r. w sprawie *Hoffman v. Krieg*, C-145/86.

⁴² M.A. Zachariasiewicz, *Nowa ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym...*, s. 71- 113.

⁴³ Należy pamiętać, że sama nowelizacja dyrektywy jest przedmiotem wniosku rządu polskiego i rządu węgierskiego do TSUE, wyroku należy spodziewać się za kilka miesięcy. Są to sprawy C- 620/18 oraz C- 626/ 18. W sprawie dostępna jest opinia Rzecznika Generalnego Campos Sánchez-Bordona, który zaproponował, by Trybunał oddalił wniesione przez Węgry i Polskę skargi. Jego zdaniem prawodawca Unii, w świetle rozwoju rynków pracy Unii po kolejnych rozszerzeniach oraz w następstwie kryzysu gospodarczego z 2008 r., mógł dokonać ponownej oceny interesów przedsiębiorstw korzystających ze swobody świadczenia usług i interesów ich pracowników delegowanych.

jest zatrudniony jako kierowca w międzynarodowym transporcie drogowym, a zatem wykonuje pracę w więcej niż jednym państwie członkowskim? Następnie sąd pyta: w razie udzielania odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze: na podstawie jakiego kryterium lub z jakiego punktu widzenia należy określać, czy pracownik, który jest zatrudniony jako kierowca w międzynarodowym transporcie drogowym, jest delegowany „na terytorium innego państwa członkowskiego” w rozumieniu art. 1 ust. 1 i 3 Dyrektywy 96/71 oraz czy pracownik ten „przez ograniczony okres wykonuje swoją pracę na terytorium innego państwa członkowskiego niż państwo, w którym zwyczajowo pracuje” w rozumieniu art. 2 ust. 1 dyrektywy 96/71?⁴⁴

Rolą niniejszego tekstu nie jest koncentracja na tym zagadnieniu. Wyrok TSUE (podobnie jak Opinia Rzecznika Generalnego⁴⁵) wskazuje na konieczność badania *ad casum* tego, czy dany kierowca jest pracownikiem delegowanym. Innymi słowy, dalej będziemy mieli do czynienia ze stanem daleko idącej niepewności i zniuansowania⁴⁶. W tezie wyroku TSUE wskazuje, że oczywiście kluczowa jest kwestia związku i istnienie takiego związku jest ustalane w ramach całościowej oceny elementów takich jak charakter czynności wykonywanych przez danego pracownika na rzeczonym terytorium, stopień powiązania czynności tego pracownika z terytorium każdego państwa członkowskiego, w którym pracownik ten wykonuje pracę, a także udział, jaki te czynności stanowią w całości usługi transportowej.

Drugi proces wytyczający ścieżkę, która może doprowadzić do zwiększenia znaczenia art. 9 Rzym I to digitalizacja rynku pracy, zwiększenie znaczenia

44 Z. Even, A. Zwanenburg, *How to interpret the Posting of Workers Directive in the cross-border road transport sector? Dutch Supreme Court asks the ECJ for Guidance*, “European Employment Law Case” 2019, t. 2, <http://www.project-sense.eu/wp-content/uploads/2019/09/EELC-Article.pdf>, (31.01.2021).

45 Opinia ta zawiera liczne argumenty podzielane przez autorkę, które Rzecznik przedstawił w ramach polemiki wobec argumentów polskiego i węgierskiego rządu, które przedstawiły swoje stanowiska w sprawie.

46 Rzecznik wskazuje pkt 148 [podkr. – B.S.]. Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 96/71/WE z dnia 16 grudnia 1996 r. dotyczącą delegowania pracowników w ramach świadczenia usług należy interpretować w ten sposób, że ma ona również zastosowanie do pracownika, który jest zatrudniony jako kierowca w sektorze transportu drogowego i jest delegowany w rozumieniu tej dyrektywy na terytorium państwa członkowskiego innego niż to, w którym zwyczajowo pracuje.

Pojęcie „pracownika, który przez ograniczony okres wykonuje swoją pracę na terytorium innego państwa członkowskiego niż państwo, w którym zwyczajowo pracuje” w rozumieniu art. 2 ust. 1 dyrektywy 96/71 należy rozumieć w ten sposób, że oznacza ono pracownika, który ma **wystarczający związek** z takim terytorium. To, czy taki wystarczający związek istnieje, należy ustalić, odnosząc się do **wszelkich istotnych elementów**, które trzeba uwzględnić łącznie, takich jak lokalizacja osoby, dla której świadczy się dane usługi, miejsce, gdzie przewozy są organizowane, a kierowcy otrzymują zlecenia, a także miejsce, do którego wracają po zakończeniu pracy.

Powiązanie między przedsiębiorstwami uczestniczącymi w danym delegowaniu, wraz z wszystkimi innymi istotnymi elementami, **może mieć znaczenie dla całościowej oceny** tego, czy doszło do delegowania. Samo w sobie nie jest jednak rozstrzygające.

zatrudniania poprzez platformy oraz pracy zdalnej. Spróbujmy odpowiedzieć na pytanie, czy osoba wykonująca w Polsce pracę dla niemieckiej platformy internetowej (pracę, która jest całkowicie zdalna) ma prawo do niemieckiej płacy minimalnej w sytuacji, w której nie jest zgodnie z polskim prawem traktowana jako pracownik w rozumieniu k.p.? Nie trzeba dodawać, że wraz z rozwojem technologii praca takich osób może mieć zasadnicze znaczenie dla sytuacji (w wymiarze sektorowym) na niemieckim rynku pracy⁴⁷. Równie oczywiste jest stwierdzenie, że Covid-19 zwiększa praktyczne znaczenie pracy zdalnej.

Trzecia „ścieżka”, która może spowodować, choć jest tu dużo znaków zapytania, że państwa członkowskie mogą chcieć chronić swoje rynki pracy przy pomocy przepisów wymuszających swoje zastosowanie to rosnące zjawisko delegowania obywateli państw trzecich.

Uwagi końcowe

Wydaje się, że w kontekście debaty o dumpingu socjalnym czy debaty o zastosowaniu niemieckiej płacy minimalnej w stosunku do kierowców w transporcie przejeżdżających przez RFN należy przede wszystkim rozważyć nie treść art. 8 Rzym I, lecz treść art. 9 tego Rozporządzenia dotyczącego zastosowanie przepisów wymuszających swoje zastosowanie. Uwzględniając z jednej strony orzecznictwo ETS dotyczące art. 8 Rozporządzenia Rzym I, z drugiej strony istnienie rzeszy pracowników mobilnych, którzy nie podlegają regulacjom wynikającym z dyrektywy o pracownikach delegowanych A. van Hoek wskazuje, że będziemy mieć do czynienia z coraz większą „presją” na zastosowanie art. 9⁴⁸.

Pojawiają się tu dwie kwestie, na które trzeba zwrócić uwagę: po pierwsze relacje pomiędzy art. 9 Rzym I a swobodami Traktatowymi (w tym swoboda świadczenia usług) – ETS wskazuje na konieczność takiej interpretacji art. 9 Rzym I, aby nie kolidował on z zasadą pierwszeństwa prawa unijnego i gwarantował zachowanie swobód (czyli optuje za ścisłą, wąską interpretacją i co za tym idzie wąskim zastosowaniem)⁴⁹. Równocześnie w literaturze zwraca się uwagę na konieczność analizy art. 9 poprzez Kartę Praw Podstawowych UE – można zwrócić uwagę na art. 16 Karty (Uznaje się wolność prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami

47 M. Houwerzijl, *Digitalisation and Mobility of EU – Workers/ Services*, <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/digitalisation-and-mobility-of-eu-workersservices-digitalisierung> (30.07.2021).

48 A. van Hoek, *Private International Law: An appropriate Means to Regulate Transnational Employment in the European Union?*, „Erasmus Law Review” 2014, nr 3, s. 166.

49 Widać to w orzeczeniu TSUE z dnia 17 października 2013 r. w sprawie *Unamar v. Navigation Maritime Bulgare*, C-184/12.

krajowymi), ale także art. 31 ust. 1 (Każdy pracownik ma prawo do warunków pracy szanujących jego zdrowie, bezpieczeństwo i godność)⁵⁰.

Niejasna jest także relacja pomiędzy przepisami wymuszającymi swoje zastosowanie a normami dotyczącymi ochrony słabszej strony (konsument, pracownik). Nie rozwijając tego wątku, można tylko podkreślić, że widoczne są duże różnice pomiędzy sposobem widzenia tej relacji w orzecznictwach poszczególnych państw⁵¹.

Podsumowując – wydaje się, że sytuacja, w której przy pomocy norm z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego będzie dochodziło do przeciwdziałania problemowi ochrony pracowników w wymiarze ponadnarodowym (ze względu na „nieszczelność” dyrektywy o pracownikach delegowanych) jest bardzo niezadowolająca i może powodować zbyt dużą niepewność co do obowiązującego standardu „przypisanego” do danego pracownika. Prawo prywatne międzynarodowe z istoty rzeczy nie jest, jako zbiór norm kolizyjnych, stworzone do osiągnięcia jakiegoś celu pozytywnego. Zdaniem autorki następujące kwestie wymagają pogłębionej analizy:

1. Polskie prawo i doktryna prawa posługują się licznymi klauzulami generalnymi o zbliżonym zakresie znaczeniowym takimi jak: interes publiczny, nadrzędny interes publiczny, interes społeczny, interes społecznie uzasadniony (na gruncie prawa karnego i na gruncie prawa cywilnego). Wydaje się, że potrzeba w literaturze większego namysłu nad ich zawartością tak, aby móc wskazać konkretne przykłady interesów i chroniących je regulacji prawnych.
2. Mechanizm przepisów wymuszających swoje zastosowanie może zwiększyć swoją rolę w przypadku dalszego braku jasności co do zakresu pojęciowego dotyczącego pracowników delegowanych (w tym kierowców transportu międzynarodowego). Wydaje się, że może on także zwiększyć swoją rolę w kontekście różnorodnego zaliczania danej formy świadczenia pracy do kategorii pracowników w poszczególnych państwach członkowskich, co staje się kluczowym problemem w świetle rozrastającej się skali zatrudnienia poprzez platformy internetowe.
3. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie mogą także być pewną „reakcją” na rozwój delegowania obywateli państw trzecich, które to, co oczywiste (w świetle ogólnej liczby pracowników delegowanych) nie może wpływać znacząco na rynek pracy państwa przyjmującego, ale oddziaływanie sektorowe może być bardzo znaczne.

⁵⁰ L.M. van Bochove, *Overriding Mandatory Rules as a Vehicle for Weaker Party Protection in European Private International Law*, “Erasmus Law Review” 2014, nr 3, s. 149.

⁵¹ J.J. Kuipers, *EU Law and Private International Law. The Interrelationship in Contractual Obligations*, Martinus Nijhoff 2011, s. 145.

4. Wydaje się, że można założyć, iż rola przepisów wymuszających swoje zastosowanie wzrośnie w sytuacji przedłużania się epidemii COVID-19. Z tym, że ciężar ich oddziaływania początkowo przesunie się w kierunku interesów związanych ze sferą zdrowia publicznego. Wydaje się, że w dłuższej perspektywie czasowej mogą być to normy z zakresu prawa pracy.

Bibliografia

- Bělohávek A.J., *Rozporządzenie Rzym I. Konwencja rzymska. Komentarz. Tom 2*, Warszawa 2010.
- Blicharz J., *Kategoria interesu publicznego jako przedmiot działania administracji publicznej*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2004, t. 40.
- Boroń J., Dąbroś M., Dziadek Z., *Metoda analizy funkcjonalnej- równoprawna metoda kolizyjna?*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2014, t. 15.
- Duda A., *Interes prawny w polskim prawie administracyjnym*, Warszawa 2008.
- Even Z., Zwanenburg A., *How to interpret the Posting of Workers Directive in the cross-border road transport sector? Dutch Supreme Court asks the ECJ for Guidance, “European Employment Law Case”* 2019, t. 2.
- Komierzyńska E., Zdyb M., *Klauzula interesu publicznego w działaniach administracji publicznej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, t. 63, z. 2.
- Kuipers J.J., *EU Law and Private International Law. The Interrelationship in Contractual Obligations*, Martinus Nijhoff 2011.
- Kurowski W., *Stosunki pracy wynikające z umowy w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2016.
- Lang J., *Z rozważań nad pojęciem interesu w prawie administracyjnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 1997, t. 38.
- Leszczyński L., *Tworzenie generalnych klauzul odsyłających*, Lublin 2000.
- Leszczyński L., *Stosowanie generalnych klauzul odsyłających*, Kraków 2001.
- Martinek M., Poczobut J., *Doświadczenia Niemiec i Szwajcarii w kodyfikacji prawa prywatnego międzynarodowego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2003, z. 4.
- Nardell G. QC, Parry A., *Placing choice of law under lockdown: COVID-19 measures and overriding mandatory provisions*, <https://twentysessex.com/placing-choice-of-law-under-lockdown-covid-19-measures-and-overriding-mandatory-provisions>
- Pazdan M., *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Pazdan M., *Prawo prywatne międzynarodowe*, Warszawa 2012.
- Piovensani E., *Italian Self-Proclaimed Overriding Mandatory Provisions to Fight Coronavirus*, <https://conflictoflaws.net/2020/italian-self-proclaimed-overriding-mandatory-provisions-to-fight-coronavirus>

- Poczobut J., *Interes w prawie prywatnym międzynarodowym. Zagadnienia węzłowe*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2019, t. 24.
- Sokołowski M., *Dochodzenie świadczenia wyrównawczego przez polskiego przedstawiciela handlowego od niemieckiego zleceniodawcy*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2005, nr 9.
- van Bochove L.M., *Overriding Mandatory Rules as a Vehicle for Weaker Party Protection in European Private International Law*, “Erasmus Law Review” 2014, nr 3.
- von Hoek A.H., *Private International Law: An Appropriate Means to Regulate Transnational Employment in the European Union?*, “Erasmus Law Review” 2014, nr 3.
- Wilczyńska A., *Interes publiczny w prawie stanowionym i orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, nr 6.
- Zachariasiewicz M.A., *Nowa ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym a małżeństwa i związki osób tej samej płci*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2012, t. 11.
- Zachariasiewicz M.A., *Przepisy wymuszające swoje zastosowanie, podpunkt: Rodowód koncepcji przepisów wymuszających*, [w:] *System Prawa Prywatnego. Tom 20A. Prawo prywatne międzynarodowe*, red. M. Pazdan, Warszawa 2014.
- Zdyb M., *Interes publiczny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Pojęcie interesu w naukach prawnych, prawie stanowionym i orzecznictwie sądowym Polski i Ukrainy*, red. A. Korybski, M.W. Kostyckij, L. Leszczyński, Lublin 2006.
- Żurawik A., „*Interes publiczny*”, „*interes społeczny*”, „*interes społecznie uzasadniony*”. *Próba dookreślenia pojęć*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2013, nr 2.
- Żurawik A., *Klauzula interesu publicznego w prawie gospodarczym krajowym i unijnym*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2012, nr 12.

STRESZCZENIE

Zdaniem autorki następujące kwestie wymagają pogłębionej analizy:

1. Polskie prawo i doktryna prawa posługują się licznymi klauzulami generalnymi o zbliżonym zakresie znaczeniowym takimi jak: interes publiczny, nadrzędny interes publiczny, interes społeczny, interes społecznie uzasadniony (na gruncie prawa karnego i na gruncie prawa cywilnego). Wydaje się, że potrzeba w literaturze większego namysłu nad ich zawartością tak aby móc wskazać konkretne przykłady interesów i chroniących je regulacji prawnych.
2. Mechanizm przepisów wymuszających swoje zastosowanie może zwiększyć swoją rolę w przypadku dalszego braku jasności co do zakresu pojęciowego dotyczącego pracowników delegowanych (w tym kierowców transportu międzynarodowego). Wydaje się, że może on także zwiększyć swoją rolę w kontekście różnorodnego zaliczania danej formy świadczenia pracy do kategorii pracowników w poszczególnych państwach członkowskich co staje się kluczowym problemem w świetle rozrastającej się skali zatrudnienia poprzez platformy internetowe.

3. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie mogą także być pewną „reakcją” na rozwój delegowania obywateli państw trzecich, które to, co oczywiste (w świetle ogólnej liczby pracowników delegowanych) nie może wpływać znacząco na rynek pracy państwa przyjmującego, ale oddziaływanie sektorowe może być bardzo znaczne.
4. Wydaje się, że można założyć, iż rola przepisów wymuszających swoje zastosowanie wzrośnie w sytuacji przedłużania się epidemii COVID-19. Z tym, że ciężar ich oddziaływania początkowo przesunie się w kierunku interesów związanych ze sferą zdrowia publicznego. Wydaje się, że w dłuższej perspektywie czasowej mogą być to normy z zakresu prawa pracy.

SUMMARY

Protection of Public Interests in the Rome I Regulation in the Context of the Diversity of Employee Standards in the EU

According to the author, the following issues require in-depth analysis:

1. Polish law and legal doctrine use numerous general clauses with a similar scope of meaning, such as: public interest, overriding public interest, social interest, and socially justified interest (under criminal law and under civil law). It seems that there is a need for more reflection on their content in the literature so as to be able to indicate specific examples of interests and legal regulations protecting them.
2. The overriding mandatory mechanism may increase its role if there is still a lack of clarity on the conceptual scope of posted workers (including international transport drivers). It seems that it can also increase its role in the context of different classification of a given form of work to the category of employees in individual Member States, which is becoming a key problem in the light of the growing scale of employment through online platforms.
3. Overriding mandatory provisions may also be a certain „reaction” to the development of the posting of third-country nationals, which obviously (in view of the overall number of posted workers) cannot significantly affect the labor market of the host country, but the sectoral impact can be very significant.
4. It seems reasonable to assume that overriding mandatory provisions will increase as the COVID-19 epidemic continues. However, the burden of their impact will initially shift towards public health interests. It seems that in the long run, these may be labor law standards.